

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

КОКОР Марія Михайлівна

УДК 378.126 (73) : 81' 243

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ В УНІВЕРСИТЕТАХ США**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському науково-практичному центрі професійно-технічної освіти НАПН України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент
МИКИТЕНКО Наталія Олександрівна,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
професор кафедри іноземних мов для природничих факультетів.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
МУКАН Наталія Василівна,
Національний університет «Львівська політехніка»,
завідувач кафедри іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
ШАРАН Руслан Володимирович,
Хмельницький національний університет,
доцент кафедри практики іноземної мови та
методики викладання.

Захист відбудеться 13 лютого 2014 року об 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027).

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 13 січня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. М. Мешко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Інтеграційні соціокультурні, політичні й освітні процеси, науково-технічний прогрес і бурхливий розвиток інформаційних технологій у світі вимагають значного оновлення освітніх програм вищої школи України. Кінцевою метою цього процесу є приведення їх у відповідність до загальноєвропейських і загальносвітових стандартів підготовки фахівців. Технологізація сучасного суспільства та глобалізаційні процеси, що відбуваються в ньому, зумовлюють потребу в підготовці високо компетентних фахівців, здатних швидко адаптуватися до змінних умов професійного середовища і бути конкурентоспроможними не лише в Україні, а й за її межами. Однією з умов забезпечення конкурентоздатності в сучасному професійному середовищі є сформованість у фахівця іншомовної професійно спрямованої компетенції. У зв'язку з цим зростає роль викладачів іноземної мови в системі вищої школи, що, у свою чергу, вимагає перегляду цільового, організаційного, змістового й результативного компонентів їх підготовки у ВНЗ.

Аналіз джерел з проблеми дослідження засвідчує значний інтерес вітчизняних і зарубіжних науковців до проблеми викладання іноземної мови за професійним спрямуванням і підготовки таких фахівців зокрема. Вагомий внесок у дослідження різних аспектів підготовки викладачів за професійним спрямуванням зробили Д. Белчер, Дж. Евер, П. Мастер, Дж. Фергюсон; професійну діяльність викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням розкрито у працях М. Брантона, А. Вотерса, Т. Дадлі-Еванса, К. Кеннеді, В. Лаффорд, К. Річардс, Т. Гатчинсона. Зарубіжний досвід, зокрема професійний розвиток вчителів іноземних мов, досліджують Н. Мукан, О. Русанова, напрями підготовки фахівців у системі дистанційного навчання США – Р. Шаран. Методичні засади викладання англійської мови за професійним спрямуванням представлені в працях Ю. Авсюкевич, О. Борисенко, І. Зуєнок, Т. Козимирської, С. Кострицької, Н. Микитенко, А. Павлович, І. Пономарьової, О. Тарнопольського, Н. Тодорової; використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки викладачів іноземних мов вивчають Л. Карташова, Л. Морська, викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням – Дж. Джонсон, Дж. Латорр, М. Бернс, П. Делклок та ін. Роль рефлексії в підготовці викладача англійської мови висвітлено в працях Т. Фаррела, М. Волласа, аналіз моделей підготовки викладачів іноземних мов у США репрезентовані в працях Р. Дея; оцінювання результатів навчальної діяльності студентів і ефективності професійної діяльності викладача іноземної мови за професійним спрямуванням досліджували Д. Боуд, Д. Белчер, Дж. Свейлз та ін.

Аналіз наукових психолого-педагогічних джерел, методичних рекомендацій, нормативних документів, дослідження професійної діяльності викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням в Україні і США дали змогу виявити **суперечності** між:

- потребою в підготовці фахівців, здатних здійснювати іншомовну комунікацію в професійному середовищі, й, відповідно, запровадженням у ВНЗ України нормативної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», з одного боку, і відсутністю підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, з іншого;

- традиційною підготовкою викладача іноземних мов відповідно до «знаннєвої» парадигми освіти, орієнтованої на здобуття знань, формування вмінь і навичок, і необхідністю підготовки компетентного фахівця нової генерації, здатного до швидкої адаптації в змінних умовах, проектування своєї професійної діяльності на основі рефлексивного мислення, саморозвитку та самонавчання протягом життя;

- досвідом підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США та недостатнім його вивченням і адаптацією в освітній простір України.

Незважаючи на різнобічне вивчення проблеми підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням з боку зарубіжних науковців, а також окремих її аспектів у вітчизняному науковому середовищі, в українській педагогічній науці це питання залишається малодослідженим. Значний інтерес українських вчених у сфері іноземної мови за професійним спрямуванням викликає методика викладання іноземної (англійської) мови за професійним спрямуванням, проте недостатньо опрацьованими залишаються питання теоретичних засад, підходів, організаційно-змістових особливостей підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, обґрунтування необхідності запровадження підготовки таких фахівців в Україні.

Актуальна потреба у викладачах іноземної мови за професійним спрямуванням, недостатня увага вітчизняних науковців до різноаспектних проблем цієї сфери та відсутність такої підготовки в українських ВНЗ зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Підготовка майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дисертацію виконано відповідно до теми «Теоретико-методичні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців на основі інтегративного підходу» (РК № 010U000017) тематичного плану науково-дослідницьких робіт Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти НАПН України. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 6 від 30 червня 2009 р.) і погоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 27.10.2009 р.).

Об'єкт дослідження – підготовка майбутніх викладачів іноземної мови в університетах США.

Предмет дослідження – зміст, форми методи та засоби підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США.

Мета роботи – виявити особливості професійної діяльності викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням та підготовки таких фахівців в університетах США й обґрунтувати шляхи реалізації американського досвіду в контексті вітчизняної системи вищої освіти.

Відповідно до мети сформульовано наступні **завдання** дослідження:

- 1) проаналізувати теоретико-методологічні аспекти підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США;
- 2) виявити особливості професійної діяльності викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням;
- 3) схарактеризувати структуру професійної компетентності викладача іноземної мови за професійним спрямуванням, обґрунтувати критерії та показники рівнів її сформованості;
- 4) на основі узагальнення організаційно-змістових особливостей програм підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США сконструювати модель такої підготовки;
- 5) визначити шляхи реалізації прогресивних ідей американського досвіду в умовах українських ВНЗ.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано *теоретичні методи*: контент-аналіз психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури з метою систематизації теоретичних розвідок і практичних досліджень, обґрунтування категорійно-понятійного апарату дослідження, систематизації теоретико-методологічних аспектів підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням; порівняльний аналіз виявлених організаційно-змістових особливостей підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, професійної діяльності викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в Україні та США для визначення основних теоретико-практичних компонентів, важливих для підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням; *емпіричні методи*: статистичні (анкетування, опитування, бесіда, спостереження) з метою визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості професійних компетенцій майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням.

Джерельною базою дослідження є: документи та матеріали Міжнародної організації викладачів англійської мови як іноземної TESOL (Teachers of English to Speakers of Other Languages), Міжнародної асоціації викладачів англійської мови як іноземної (IATEFL), Національної ради з питань акредитації педагогічної освіти (NCATE), Ради з питань викладання іноземних мов у США (ACTFL), он-лайн бібліотеки ERIC, бібліотеки Університету Флориди; статистичні відомості, нормативні документи, програми підготовки викладачів ІМПС в

університетах США і України; наукові праці українських та американських учених з проблем підготовки викладачів іноземної мови у США.

Науковий пошук здійснювався упродовж 2009–2013 рр.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

уперше на основі аналізу підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США *сконструйовано* модель підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, що передбачає взаємозв'язок і послідовність *етапів*: *початкового*, завданням якого є формування предметних (лінгвістичних, методичних, педагогічних, психологічних) і професійних (професійно-комунікативна, технологічна, адаптивна групи) компетенцій-субкатегорій професійної компетентності таких викладачів; *супровідного*, який полягає у формуванні компетентних фахівців шляхом корегування практичного та теоретичного аспектів підготовки; *розвивального*, покликаного формувати викладачів-новаторів через експериментальну, дослідницьку та пошукову діяльність, в межах яких виокремлено компоненти: цільовий (мета, завдання), концептуальний (педагогічні теорії: конструктивізм, підходи: діяльнісний, особистісно орієнтований, компетентнісний і принципи: усвідомленого навчання, активності та самостійності, зв'язку навчання з практичною діяльністю, студентоцентризму, систематичності й послідовності, безперервної освіти), процесуально-реалізаційний (організаційний та змістовий складники), оцінювально-результативний (критерії та рівні сформованості професійних компетенцій, форми і методи контролю);

на основі *виявлених* особливостей підготовки (колегіальне спостереження, наслідування) та професійної діяльності викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням (міждисциплінарна співпраця, здійснення професійного розвитку) *схарактеризовано* структуру професійної компетентності такого викладача і визначено групи професійних компетенцій (професійно-комунікативна, технологічна, адаптивна), професійно-особистісний досвід; виокремлено критерії, показники та рівні її сформованості (інтродуктивний, репродуктивний, продуктивний, автономний);

визначено шляхи реалізації прогресивних ідей американського досвіду в освітньому просторі України: реалізація засад міждисциплінарного підходу через організацію колегіального навчання магістрів факультетів іноземних мов; організація інтенсивної педагогічної практики в професійному середовищі; здійснення професійного розвитку викладача іноземної мови за професійним спрямуванням через реалізацію інтенсивних програм у системі перепідготовки;

набули подальшого розвитку наукові дослідження домінуючих моделей підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США;

введено до наукового обігу зміст стандартів програм підготовки TESOL (Teachers of English to Speakers of Other Languages).

Практичне значення результатів дослідження полягає у виокремленні прикладних аспектів підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США, що слугувало основою для розроблення навчально-методичного забезпечення спецкурсу «Основи викладання англійської мови за професійним спрямуванням» (навчальна програма, методичні рекомендації, опис курсу, навчальні завдання).

Результати дослідження можуть використати науковці, аспіранти, викладачі класичних і педагогічних університетів з метою вдосконалення підготовки майбутніх викладачів іноземної мови та впровадження напряму підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у вітчизняних ВНЗ; методисти в системі післядипломної освіти для підвищення рівня фахової кваліфікації викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням (ІМПС).

Результати дослідження впроваджені в навчальний процес Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 2865-Р4 від 21.06.2013), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 825-28/03 від 21.06.2013), Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 67-01-1142 від 21.06.2013), Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (акт від 15.05.2013).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та матеріали дослідження були представлені та обговорювалися на *міжнародних* конференціях: «Сучасні стратегії та методи навчання іноземних мов (французька, іспанська, італійська, англійська, німецька) в контексті європеїзації освіти» (Горлівка, 2010), «Пріоритетні напрями підготовки вчителя іноземної мови у контексті вимог Болонського процесу» (Ніжин, 2011), «Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах» (Львів, 2012), «Інновації в освіті» (Київ, 2012), «Забезпечення наступності змісту в системі ступеневої вищої та післядипломної освіти» (Рівне, 2012), «Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних та психологічних наук на розвиток сучасного суспільства» (Харків, 2013); *всеукраїнських*: «Іноземні мови у вищому навчальному закладі: теоретичні засади та прикладні аспекти» (Вінниця, 2010), «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців» (Хмельницький, 2013); Міжнародній конференції під егідою посольства США в Україні «Empowering and Inspiring EFL Teachers: Practical Advice for the Classroom» (Львів, 2013); виступ на науково-практичному семінарі молодих науковців в рамках VI Всеукраїнського фестивалю науки (Львів, 2012).

Публікації. Результати дослідження викладені в 18 одноосібних працях, з яких 6 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, 10 статей і тез – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 1 методична розробка.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (273 найменування), 12 додатків на 111 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації – 188 сторінки. Робота містить 6 таблиць і 11 рисунків на 10 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження; визначено його об'єкт і предмет, мету, завдання, методи дослідження; розкрито наукову новизну, доведено теоретичне та практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, подано структуру дисертаційної роботи.

У **першому розділі «Підготовка майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням як педагогічна проблема»** здійснено аналіз наукових зарубіжних і вітчизняних джерел з метою розкриття сутності досліджуваного процесу через виявлення його структурних компонентів, характеристик і особливостей функціонування.

Дослідження теоретико-методологічних аспектів підготовки викладачів ІМПС у США виявило, що її концептуальною основою є теорія конструктивізму, у межах якої виокремлено особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний підходи. Конструктивізм як одна з концепцій філософії освіти давно посів чільне місце не лише в педагогічній науці США, але й у світі. Згадана філософська концепція за основу бере теорію пізнавальної навчальної діяльності, у процесі якої індивідуум конструює власні знання, бачення та розуміння навколишнього світу, ґрунтуючись на взаємозв'язку попереднього досвіду та майбутньої діяльності. Ось тому особливо актуальною ця теорія є для контексту вищої освіти, адже студент вищої школи відзначається вмінням аналізувати, інтерпретувати, обґрунтовувати, вибудовувати власні знання. У педагогічній науці конструктивізм найчастіше пов'язують з підходами до пізнання об'єктивної дійсності, процесом пізнання та навчання, тоді як педагогічний конструктивізм зарубіжні науковці розглядають у контексті підготовки педагогів та їхньої діяльності. Однією з основних характеристик педагогічного конструктивізму є посилена увага до індивідуального суб'єкта навчання, його попереднього досвіду навчання, набутих знань, умінь і навичок; підтримка процесу колегіального навчання для обміну знаннями, досвідом з метою глибшого розуміння навчального матеріалу; донесення навчальної інформації засобами прямого впливу – лекція, читання тексту, веб-сторінки тощо; забезпечення можливостей визначати, аналізувати, трансформувати, збагачувати набуті знання через активну навчальну діяльність; розвивати самосвідомість студента відповідно до його здібностей і можливостей.

Виявлено, що особистісно орієнтований підхід передбачає індивідуалізацію, диференціацію, професійний розвиток і здобування освіти впродовж життя. Особистісний і професійний розвиток є взаємопов'язаними ланками діяльності викладача ІМПС, який, окрім предметних (професійно-лінгвістичних, методичних, психолого-педагогічних) знань, повинен володіти

міждисциплінарними знаннями, мати сформовані навички іншомовної комунікації, здатність до застосування цих знань у різноманітних професійних контекстах, таким чином стверджуючи себе як всебічно розвинену особистість і фахівця високого рівня. Реалізація діяльнісного підходу в підготовці майбутніх викладачів ІМПС відбувається через організацію практико орієнтованого навчання, що передусім вчить студента моделювати майбутні педагогічні дії, розвиває навички цілепокладання, розширює самостійний досвід, а відтак – сприяє його швидшому адаптуванню до змінних професійних середовищ. Підготовка викладачів ІМПС з урахуванням компетентнісного підходу передбачає формування ключових, предметних, загально- та спеціальнопрофесійних компетенцій у системі професійної компетентності педагога.

Грунтовне вивчення понять «компетенція», «професійна компетентність», «професійна діяльність» викладача іноземної мови за професійним спрямуванням показало, що компонентами структури професійної компетентності таких фахівців є крім визначених груп компетенцій-субкатегорій (професійно-комунікативна, технологічна, адаптивна), особистісний (соціальний, культурний) і професійний досвід (мотивація, зростання, рефлексія).

У межах кожного підходу визначено й узагальнено принципи, на яких ґрунтується теоретична підготовка викладачів ІМПС: усвідомленого навчання, активності та самостійності, зв'язку навчання з практичною діяльністю, студентоцентризму, систематичності й послідовності, безперервної освіти.

Встановлено, що для сфери підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням властиві ключові та другорядні характеристики. До ключових зараховано: 1) релевантність до навчальних потреб студента; 2) автентичність іншомовних професійних дискурсів; 3) студентоцентризм; 4) відповідність використовуваних технологій визначеній меті. Змінні характеристики, що виникають у процесі вивчення та викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, зумовлені особливостями такого характеру: 1) щодо необхідності формування визначених мовних навичок; 2) щодо використання організаційно-методичних засобів у процесі навчання.

Аналіз навчальних потреб студентів і аналіз професійного дискурсу є засадничими структурними компонентами сфери ІМПС, правильне здійснення яких забезпечує реалізацію принципів відповідності й автентичності змістової складової в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням. Грунтовні знання про підходи, принципи та методи здійснення аналізу навчальних потреб дають змогу майбутнім викладачам ефективно використовувати ці знання для оптимізації навчання, що впливає на мотиваційну складову навчальної та майбутньої професійної діяльності студентів немовних факультетів.

У другому розділі «Структурно-функціональні й організаційно-змістові особливості підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в

університетах США» проаналізовано й охарактеризовано основні моделі підготовки викладачів ІМПС, вивчено стандарти підготовки викладачів іноземних мов у США.

Підготовка майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США охоплює такі етапи: початковий, супровідний, розвивальний. Завданням початкового етапу є формування предметних і професійних компетенцій у процесі навчання та педагогічної практики; на супровідному етапі, який триває 3-4 роки, молоді викладачі отримують досвід безпосередньо в навчальному середовищі під керівництвом досвідчених практиків, продовжують навчання для заповнення прогалин у знаннях з попереднього етапу. Етап професійного розвитку триває все життя, підґрунтя для нього закладають попередні два етапи.

Важливими характеристиками програм підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням є: значна увага до самостійної та практичної роботи студента, мета якої – формування професійних компетенцій; організація педагогічної практики впродовж усього навчання; застосування рефлексії; використання портфоліо як самостійної випускної науково-практичної роботи, що виконує кваліфікаційну функцію.

На основі аналізу організаційно-змістових особливостей програм підготовки викладачів ІМПС у США виокремлено моделі та класифіковано їх за: цільовим (сертифікатні, ступеневі) і змістовим компонентами (тренінгові, раціональні, інтегровані); формою навчання (дистанційні, стаціонарні). Дистанційні програми орієнтовані на студентів зі сформованими навичками самоорганізації та самонавчання, які здобувають практичний досвід паралельно з навчанням. Стаціонарні програми підготовки спрямовані на ґрунтовну початкову підготовку викладачів ІМПС, які не мають попереднього відповідного педагогічного досвіду. Тривалість програм варіюється, проте і стаціонарні, і дистанційні програми передбачають від 1,5 до 2 років навчання, після чого студенти отримують ступінь магістра. Короткотермінові програми підготовки фахівців тривають від кількох місяців до одного року, після їх завершення студент отримує сертифікат. Зазвичай такі програми орієнтовані на викладачів, котрі мають попередній педагогічний досвід у спорідненій сфері, тому за змістовими особливостями це радше програми перекваліфікації чи підвищення кваліфікації для викладачів іноземної мови та ІМПС.

Спільними організаційними особливостями підготовки викладачів різних іноземних мов за професійним спрямуванням є її здійснення на другому етапі двоциклового навчання, проте в царині англійської мови така підготовка відбувається згідно зі стандартами TESOL, тоді як програми підготовки іноземних мов використовують стандарти, розроблені Радою з питань викладання іноземних мов у США.

Змістові особливості підготовки виявляються в інтеграції професійно-лінгвістичного (прикладна лінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, професійний та академічний дискурси), психолого-педагогічного (андрагогіка, культурологія, теоретичні основи ІМПС (теорія,

ключові поняття, принципи, підходи), організаційно-методичного (лінгводидактика, методика професійно спрямованої дисципліни, планування заняття і курсу, розроблення навчально-методичного забезпечення, оцінювання ефективності курсу) аспектів підготовки. Практичний компонент підготовки спрямований на формування груп професійно-комунікативної, технологічної, адаптивної компетенцій – субкатегорій професійної компетентності викладача ІМПС – шляхом інтеграції навчання та педагогічної практики, яка відбувається в академічному середовищі при інститутах ELI (English Language Institute) або в професійному середовищі – компаніях, державних та недержавних організаціях.

Значна увага в американській системі підготовки педагогічних кадрів відводиться розвитку рефлексивного мислення майбутніх викладачів, що стимулює не лише до самоаналізу та критичного мислення, а й формує психологічну готовність і прагнення до професійного розвитку. Безперервний професійний розвиток спрямований не лише на особистісне зростання, а й на активну участь у побудові професійної спільноти і є обов'язковою вимогою стандартів підготовки викладачів іноземної мови у США. Узагальнені результати теоретичних досліджень дали змогу розробити модель підготовки викладача ІМПС в університетах США (рисунок 1).

Усі зазначені програми є відкритими і для носіїв мови, і для іноземців, проте при вступі студенти-іноземці додатково складають іспит на володіння англійською мовою TOEFL або IELTS.

У третьому розділі «Ефективність підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням» досліджено аспекти професійної діяльності викладачів ІМПС й обґрунтовано шляхи впровадження американського досвіду в умовах вітчизняної вищої освіти.

На основі аналізу встановлено, що професійна діяльність викладачів ІМПС реалізується в професійно-лінгвістичному; методико-педагогічному; дослідницько-рефлексивному аспектах. Професійно-лінгвістичний аспект передбачає фахове володіння предметними знаннями (розуміння мови як системи, професійних дискурсів, жанрів), а також вміння інтерпретувати зміст професійно орієнтованої дисципліни засобами іншомовної комунікації; методико-педагогічна діяльність вимагає реалізації загальнопедагогічних знань у конкретних педагогічних ситуаціях, гнучкість у виборі засобів, методів здійснення навчальної діяльності, вміння організовувати навчальний процес, працювати в парі (співпраця з фахівцями профільних дисциплін у змінному навчальному середовищі); дослідницько-рефлексивний – полягає у вмінні аналізувати власну діяльність, об'єктивно оцінювати її результати, досліджувати та реалізовувати шляхи самовдосконалення, розвивати прагнення до безперервного професійного зростання через застосування рефлексії.

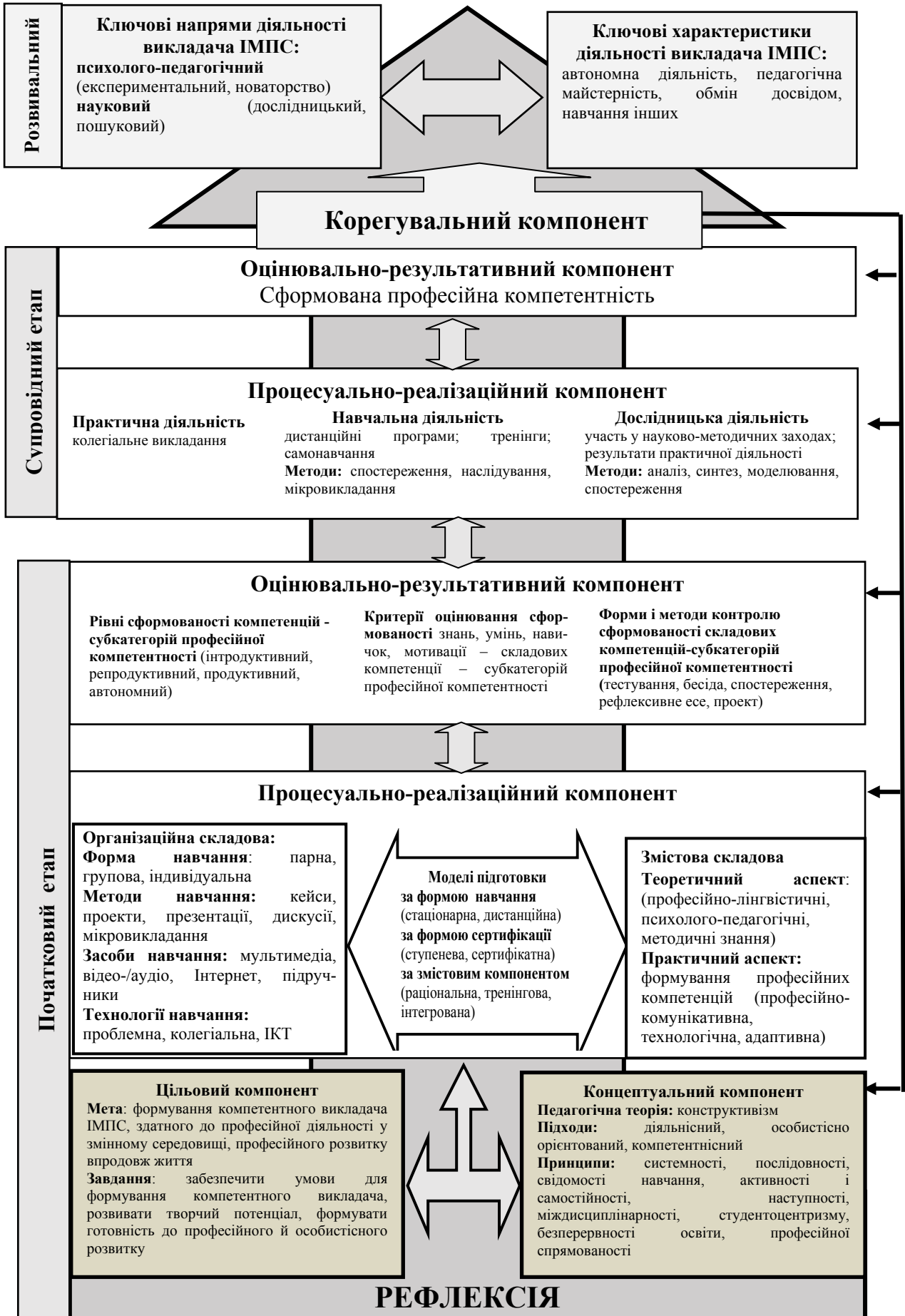

Рисунок 1. Модель підготовки майбутніх викладачів ІМПС в університетах США

Узагальнені результати дослідження професійної діяльності викладачів ІМПС у США та Україні дали змогу виявити схожі проблеми, а саме: рівень володіння викладачем-філологом змістом фахово орієнтованої дисципліни; визначення навчальних потреб; застосування ефективних методів викладання; функціональні ролі викладача ІМПС (викладач-помічник, консультант, партнер, колега); адаптація до особливостей професійного середовища. На відміну від американських університетів, вітчизняні ВНЗ часто не можуть забезпечити належний рівень вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням через відсутність або обмеження щодо використання новітніх інформаційно-пошукових ресурсів і недостатньої матеріально-технічної бази.

Для імплементації прогресивних ідей досвіду США в умовах української вищої школи насамперед необхідне корегування організаційного-змістового компонента педагогічної практики, а саме – суттєве збільшення кількості навчального часу для її проходження студентами магістратури, збільшення навчального часу для проведення консультацій викладачів-керівників практики та менторів, введення портфоліо до переліку навчальної документації, за якою здійснюється оцінювання результатів педпрактики, а також забезпечення можливості проходження навчально-педагогічної практики студентам факультетів іноземних мов не лише в академічному, а й у професійному середовищі – міжнародних компаніях, організаціях тощо.

Застосування рефлексії і в процесі навчання, і під час педагогічної практики вважаємо необхідним засобом формування викладача ІМПС, реалізація якого потребуватиме виділення додаткових годин для індивідуальних консультацій з викладачами-інструкторами та керівниками практики. Рефлексія також вимагає збільшення годин на самостійну роботу студентів у процесі підготовки (написання рефлексивних есе, оцінювання та самооцінювання власної навчальної діяльності, реалізація механізму зворотного зв'язку в системі викладач – студент).

Запровадження спецкурсів підготовки викладачів ІМПС для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» вимагатиме підсилення практичної спрямованості навчання (проблемне викладання, самостійна й дослідницька робота, проектні завдання), розвитку навичок співробітництва майбутніх викладачів ІМПС через організацію колегіального навчання та викладання, наставництва та рефлексії, а також адаптації до умов конкретного вищого навчального закладу України. Організація дистанційних і стаціонарних програм-тренінгів є одним із шляхів розширення можливостей щодо професійного зростання викладачів ІМПС та підвищення їхньої професійної мотивації.

ВИСНОВКИ

1. Провідною педагогічною теорією в освіті США, на якій ґрунтується підготовка фахівців, є конструктивізм, у межах якого виокремлюємо компетентнісний, особистісно орієнтований і діяльнісний підходи. Інтегроване використання зазначених підходів дає можливість формувати

фахівців, здатних до реалізації професійних функцій одразу після закінчення навчання. Подальший аналіз їхньої ролі та застосування в педагогічній підготовці фахівців виявив, що компонентами процесу формування викладача є не лише професійно-лінгвістична, науково-педагогічна, організаційно-методична підготовка, а й постійний особистісний та професійний розвиток. Реалізація дидактичних принципів системності та послідовності, усвідомленого навчання, активності й самостійності, зв'язку навчання з практичною діяльністю, студентоцентризму; принципів професійної освіти в підготовці фахівців – безперервності освіти, професійної спрямованості, наступності; застосування рефлексії у процесі професійної підготовки дозволяють формувати викладача ІМПС, здатного до генерування власної педагогічної філософії, а не лише відтворення традиційних.

2. На основі дослідження професійної діяльності викладачів ІМПС в Україні та США виявлено загальні та спеціальні проблеми, властиві згаданій професійній сфері обох країн. Спільними проблемами загального характеру для викладачів ІМПС в Україні та США є швидкий розвиток сучасного інформаційно-технологічного суспільства, який вимагає від викладача ІМПС професійної гнучкості та швидкого реагування на усі зміни, що зачіпають сферу вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням. До спеціальних проблем, які виникають у викладачів ІМПС в Україні та США, відносимо здійснення аналізу професійних іншомовних дискурсів з метою розроблення навчально-методичного забезпечення та інтегроване використання спеціальної методики (викладання іноземних мов та професійно орієнтованої дисципліни). З-поміж відмінностей у професійній діяльності викладачів ІМПС у США та Україні варто виокремити матеріально-технічне забезпечення університетів (наявність доступу до Інтернет-мережі, технічного обладнання для навчально-методичних цілей); труднощі в забезпеченні автентичного іншомовного професійного середовища; обмежені можливості щодо здійснення професійного розвитку в глобальному контексті (участь у конференціях, семінарах тощо поза межами України); фінансове заохочення; невідповідність теоретичної та практичної підготовки фахівця до актуальних потреб ринку праці.

3. Здійснений аналіз понять «професійна компетентність» і «професійна компетенція» адаптовано до контексту підготовки викладачів ІМПС. Дослідження структури професійної компетентності викладача ІМПС, яке ґрунтувалося на аналізі науково-педагогічної літератури та професійної діяльності таких викладачів, дозволило визначити її компоненти: групи ключових, професійних (загально- та спеціальнопрофесійних) компетенцій, професійну мотивацію, професійний розвиток, рефлексію, соціально-особистісний досвід (культурний, соціальний розвиток). Виокремлення груп професійних компетенцій (професійно-комунікативна, технологічна, адаптивна) дало змогу для кожної з них виділити критерії (знання, вміння, навички, мотивація), рівні та показники їхньої сформованості. Вивчення досвіду як структурного елемента

професійної компетентності виявив, що застосування рефлексії в підготовці викладача ІМПС становить основу формування професійних компетенцій, професійної мотивації та реалізується як самостійна та колегіальна навчальна діяльність.

4. Унаслідок ґрунтовного вивчення програм підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США та узагальнення отриманих результатів розроблено модель підготовки таких викладачів, яка демонструє динамічність американської освітньої сфери, поетапність і багатокомпонентність підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням. Встановлено, що підготовка викладачів ІМПС здійснюється на другому циклі ступеневої освіти, після закінчення якої студенти отримують ступінь магістра в галузі прикладної лінгвістики, іноземної мови чи педагогіки. Кафедри прикладної лінгвістики готують теоретиків сфери ІМПС, кафедри педагогіки та сучасних іноземних мов – практиків за акредитованими навчальними програмами TESOL.

Процес підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США реалізується на трьох етапах (початковому, супровідному та розвивальному), у межах яких виокремлено цільовий, концептуальний, процесуально-реалізаційний, оцінювально-реалізаційний та корегувальний компоненти. Цільовий і концептуальний компоненти забезпечують фундамент для формування компетентного викладача іноземної мови за професійним спрямуванням і, відповідно до мети й поставлених завдань, визначають підходи та принципи, на яких ґрунтуватиметься підготовка таких фахівців.

Злагожене функціонування цільового та концептуального компонентів є основою для реалізації організаційно-змістових особливостей наявних моделей підготовки, які відображені в процесуально-реалізаційному компоненті. Характерними особливостями організаційної складової є використання сучасних інтерактивних засобів (мультимедіа, Інтернет), методів активного навчання (кейс стаді, проекти, презентації, мікро-викладання); велика увага відводиться самостійній дослідницькій роботі студента, оцінюванню та самооцінюванню через застосування рефлексії (есе, дискусії, відеозаписи занять тощо). Для досягнення високих показників якості в процесі підготовки майбутніх викладачів ІМПС в університетах США застосовується інтеграція педагогічних технологій: проблемного, колегіального навчання та інформаційно-комунікаційних технологій. Визначальними характеристиками змістової складової є не лише інтеграція теоретичного й практичного аспектів підготовки, але й значне домінування останнього. Оцінювання результатів навчальної діяльності (практичної та теоретичної) майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням ґрунтується на критеріях, розроблених галузевими стандартами, що дає змогу визначити рівень сформованості професійних компетенцій, а також передбачає використання форм і методів контролю, що відображено в оцінювально-результативному компоненті. Корегувальний компонент охоплює початковий та супровідний

етапи підготовки і має забезпечувати безперервне оновлення організаційно-змістової складової програм з метою вдосконалення та розвитку, адаптування до певних умов навчального середовища.

Охарактеризована авторська модель сконструйована на основі виявлення особливостей панівних американських моделей підготовки викладачів ІМПС. Встановлено, що вони різняться тривалістю, формою навчання, формою сертифікації, видом підготовки та змістовим компонентом. Це дало змогу класифікувати їх за визначеними критеріями на раціональну, інтегровану, тренінгову. Тренінгова модель широко застосовується в системі вищої освіти США, тоді як інтегрована та раціональна – функціонують у межах класичних університетських програм, що вимагають попередньої філологічної підготовки.

5. На основі аналізу професійної діяльності та підготовки викладачів ІМПС виокремлено шляхи адаптації прогресивних ідей досвіду університетів США, серед яких: 1) *організація педагогічної практики* впродовж усього циклу навчання; 2) *введення портфоліо* як засобу оцінювання педагогічної практики; 3) застосування *рефлексії*; 4) *колегіальне навчання*; 5) *упровадження дисциплін, спрямованих на підсилення методичного компонента* підготовки викладачів ІМПС.

Фокусування уваги в процесі практичної підготовки на формування груп компетенцій – субкатегорій професійної компетентності (професійно-комунікативної, технологічної, адаптивної), розвитку рефлексії (аналіз процесу, результату та проектування майбутніх педагогічних дій), оцінювання та самооцінювання безпосередньо впливає на формування професійно гнучкого (здатного до адаптації у змінних педагогічних умовах та саморефлексії) викладача.

Організація педагогічної практики впродовж усього циклу навчання дозволяє формувати професійні компетенції шляхом застосування вмій, їх автоматизації та осмислення власних педагогічних дій. Методико-педагогічний досвід студенти набувають у два етапи: підготовчий – під час практичних занять і реалізаційний – під час педагогічної практики у професійному навчальному середовищі.

З метою приведення у відповідність підготовки викладачів ІМПС до реальних потреб ринку цінним є досвід співпраці професійної та освітньої сфер США. У цьому контексті доцільною є навчально-педагогічна практика студентів у автентичному професійному середовищі, яка дає можливість майбутньому викладачу ІМПС не лише ознайомитися з особливостями професійного дискурсу, а й дозволяє розуміти актуальні навчальні потреби та відповідно до них планувати свою професійну діяльність, сприяє процесу адаптації до професійного середовища. Обов'язковим елементом педпрактики має стати формування портфоліо студентів-практикантів, до якого входять відеозаписи залікових занять, зразки розроблених навчально-методичних матеріалів, рефлексивні есе, відгуки викладачів-методистів, керівників практики, колег-студентів.

Вартий уваги досвід організації *колегіального навчання* студентів, який можна адаптувати до підготовки майбутніх викладачів ІМПС в Україні. Колегіальна співпраця студентів факультетів іноземних мов у процесі педагогічної практики дозволяє їм формувати навички співпраці, спільного планування, визначення цілей заняття. Правильна реалізація технології колегіального навчання під час педагогічної практики допомагає надалі проводити заняття спільно з викладачами фахових дисциплін. У цьому контексті актуальності набуває ідея спільної педпрактики майбутніх викладачів ІМПС і студентів немовних факультетів, реалізація якої потребує подальшого ґрунтовного вивчення і може стати предметом наукових розвідок.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї проблеми. Розроблення критеріїв оцінювання професійної діяльності з метою корегування й удосконалення системи підготовки викладачів ІМПС, вивчення організаційних особливостей функціонування супровідного етапу формування викладачів ІМПС, система наставництва, форми, засоби, методи впровадження рефлексивного навчання можуть бути темами для наступного наукового дослідження.

Список праць, опублікованих за темою дисертації ***Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дослідження***

1. Кокор М. М. Реалізація міжпредметних зв'язків іноземної мови та фахово орієнтованих дисциплін у процесі підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням / М. М. Кокор // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Вип. 24 / [редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін.]. — К. — Вінниця : ТОВ «Планер», 2010. — С. 371—375.

2. Кокор М. М. Поняття «аналіз навчальних потреб» у зарубіжній науково-педагогічній літературі / М. М. Кокор // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. — Львів, 2011. — Вип. 5. — Ч. 2. — С. 137—142.

3. Кокор М. М. Теоретичні аспекти підготовки викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням у контексті Болонського процесу / М. М. Кокор // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди» : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». — К. : Гнозис, 2012. — Вип. 27 (Дод. 1), Т. V (38). — С. 215—223.

4. Кокор М. М. Принцип наступності у процесі формування професійних компетенцій майбутніх викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням / М. М. Кокор // Нова педагогічна думка. — 2013. — Вип. 1. — Ч. 1. — Рівне : РОППО, 2013. — С. 214—218.

5. Кокор М. М. Содержательный компонент программ подготовки будущих преподавателей иностранных языков профессионального направления в университетах США / М. М. Кокор // Социально-гуманитарный вестник Юга России. — 2013. — № 4 (32). — С. 50—57.

6. Кокор М. М. Аналіз сучасних моделей підготовки майбутніх викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням у США / М. М. Кокор // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. — Тернопіль: ТНПУ, 2013. — Вип. 1. — С. 146—153.

7. Кокор М. М. Педагогічні технології у підготовці викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням у США / М. М. Кокор // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2013. — № 3. — С. 262—271.

Праці, опубліковані в збірниках матеріалів науково-практичних конференцій

8. Кокор М. М. Підготовка викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням як науково-педагогічна проблема / М. М. Кокор // Сучасні стратегії та методи навчання іноземних мов (французька, іспанська, італійська, англійська, німецька) в контексті європеїзації освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ; (Горлівка, 16 квітня 2010 р.). — Горлівка : ГДППМ, 2010. — С. 68—70.

9. Кокор М. М. Поняття «іноземна мова професійного спрямування» у науково-педагогічній літературі / М. М. Кокор // Іноземні мови у вищому навчальному закладі: теоретичні засади та прикладні аспекти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. ; (Вінниця, 9 квітня 2010 р.). / гол. ред. Т. І. Ямчинська. — Вінниця : ВДПУ, 2010. — С. 58—61.

10. Кокор М. М. Методика викладання іноземних мов професійного спрямування як науково-педагогічна проблема / М. М. Кокор // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. ; (Київ, 21-31 березня 2011 р.). — [Електронний ресурс]. — режим доступу: http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/tezy_kokor.pdf — Загол. з екрана. — Мова укр.

11. Кокор М. М. Підходи до аналізу навчальних потреб у процесі підготовки викладача іноземних мов за професійним спрямуванням / М. М. Кокор // Пріоритетні напрями підготовки вчителя іноземної мови у контексті вимог Болонського процесу : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. ; (Ніжин, 20 трав. 2011 р.). — Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. — С. 78—79.

12. Кокор М. М. Роль особистісно-орієнтованого навчання у процесі фахової підготовки викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням / М. М. Кокор // Інновації в освіті : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. ; (Київ, 16 жовтня 2012 р.). — К. : КНТЕУ, 2012. — С. 220—221.

13. Кокор М. М. Моделі підготовки викладачів англійської мови за професійним спрямуванням у США та світі: ретроспективний аналіз / М. М. Кокор // Сучасні напрями викладання гуманітарних дисциплін у середніх та вищих навчальних закладах: мова, література,

історія : матеріали III Міжнар. наук. конф. ; (Горлівка, 23 -24 квіт. 2013 р.). — Горлівка : ДВНЗ «ДДПУ», 2013. — Ч. 2. — С. 111—114.

14. Кокор М. М. Шляхи здійснення професійного саморозвитку викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням у США / М. М. Кокор // Перспективні напрями педагогічних і психологічних наук : зб. наук. праць учасників Міжнар. наук.-практ. конф. ; (Одеса, 1-2 березня 2013 р.). — Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2013. — С. 32—35.

15. Кокор М. М. Оцінювання якості професійної діяльності викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням у США / М. М. Кокор // Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика : американські та британські студії : матеріали I Міжнар. симпозиуму ; (Київ, 17-19 квіт. 2013 р.) : В 2 т. — Т. 2 / [за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак]. — К. : Ун-тет «Україна», 2013. — С. 65—69.

16. Кокор М. М. Стандарти підготовки викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням у США / М. М. Кокор // Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних та психологічних наук на розвиток сучасного суспільства : зб. праць Міжнар. наук.-практ. конф.; (Харків, 29-30 березня 2013 р.). — Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2013. — С. 63—66.

17. Кокор М. М. Використання ІКТ у процесі підготовки викладачів англійської мови за професійним спрямуванням у США / М. М. Кокор // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю ; (Хмельницький, 25-26 квіт. 2013 р.). — Хмельницький : ХНУ, 2013. — С. 143—144.

Праці, які додатково відображають наукові результати

18. Кокор М. М. Основи викладання англійської мови за професійним спрямуванням : навчальна програма та методичні рекомендації до спецкурсу / М. М. Кокор. — Львів : ФОП Корпан Б. І., 2013. — 60 с.

АНОТАЦІЇ

Кокор М. М. Підготовка майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням в університетах США. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України, Тернопіль, 2014.

У дисертаційній роботі здійснено комплексний аналіз підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США. Обґрунтовано теоретико-методологічні основи підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, охарактеризовано ключові категорії дослідження (аналіз навчальних потреб, аналіз дискурсу, навчально-методичне

забезпечення), конкретизовано сутність понять «професійна компетенція» та «професійна компетентність», розроблено структуру професійної компетентності викладача іноземної мови за професійним спрямуванням.

На основі вивчених науково-педагогічних джерел проаналізовано моделі підготовки викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням у США, досліджено організаційно-змістові особливості, педагогічні технології, які використовуються у процесі підготовки, визначено шляхи адаптації кращих ідей американського досвіду для реалізації в умовах української вищої школи.

Ключові слова: підготовка викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, зміст, форми, методи, моделі підготовки, структура професійної компетентності викладача іноземної мови за професійним спрямуванням.

Кокор М. М. Подготовка будущих преподавателей иностранного языка профессионального направления в университетах США. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Министерство образования и науки Украины, Тернополь, 2014.

В диссертационной работе осуществлен комплексный анализ подготовки будущих преподавателей иностранного языка профессионального направления в США. Обоснованы теоретико-методологические основы подготовки преподавателей иностранного языка профессионального направления, охарактеризованы ключевые категории исследования (анализ учебных потребностей, анализ дискурса, учебно-методическое обеспечение), конкретизированы сущность понятий «профессиональная компетенция» и «профессиональная компетентность» преподавателя иностранного языка профессионального направления, разработана структура профессиональной компетентности преподавателя иностранного языка профессионального направления.

На основе изученных научно-педагогических источников проанализированы модели подготовки преподавателей иностранного языка профессионального направления в США, исследованы организационно-содержательные особенности, педагогические технологии, используемые в процессе подготовки, определены пути адаптации лучших идей американского опыта для реализации в условиях украинской высшей школы.

Ключевые слова: подготовка преподавателей иностранного языка профессионального направления, содержание, формы, методы, модели подготовки, структура профессиональной компетентности преподавателя иностранного языка профессионального направления.

Kokor M. M. Languages for Specific Purposes Teacher Training in the Universities of the United States. – Manuscript.

Scientific thesis for the Degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2014.

The research has encompassed a comprehensive study of the preparation of future teachers of foreign languages for specific purposes (LSP) in the United States. In the given paper the theoretical and methodological foundations of LSP teacher training have been analyzed in depth, the key categories of the research (training needs analysis, discourse analysis, teaching materials development) have been characterized, the content of the concepts "professional competency" and "professional competence" has been specified.

Constructivist pedagogy has laid theoretical and practical foundation of the research. Methodological basis of LSP teacher preparation has been studied through the lenses of competence-based, action-based approaches and individual approaches in education. Further study of pre-service and in-service programs in the USA has revealed that the necessary condition of successful functioning of LSP teacher education is the realization of the following principles: interaction of theory and practice, motivated, engaged, inquiry-based, communicative professionally-oriented learning, learner-centeredness.

Within the scope of the research the structure of professional competence of LSP teachers and its constituents have been outlined: groups of competencies (professional-communicative, technological and adaptive) and experience (professional, social, cultural). In the course of the research professional competencies have been viewed as a unity of three categories: knowledge, skills and motivation, each of them having their indices of development. The developed criteria and indices were later used in the experimental part of the research.

Analysis of existing teacher training models in the US has discovered a great variety which necessitated their classification. Therefore current models can be classified according to the following criteria: type of education (distant, on-campus), target component (certification, degree), content component (rational, training and integrative). The contemporary higher education in the USA is focused not only on shaping a professional but also on a personality able to be a part of the community and influence its development. Thus the principle of lifelong learning has been employed in the three stages of teacher shaping and development, defining pre-service, in-service education and professional development.

The programs of LSP teacher preparation in the USA is based on the standards developed by TESOL (Teachers of English to Speakers of Other Languages) and ACTFL (American Council of Teachers of Foreign Languages). They six domains (language, culture, planning, implementing, and

managing instruction, assessment, professionalism) outlined in the standards emphasize comprehensive development of a LSP teacher through not only curricular (formal education) but also extracurricular activities (participation in professional communities, blogging, conferences, exchange programs) promoting learning foreign languages for specific purposes.

Analysis of LSP teacher activities in the US and Ukraine has revealed several mutual pros and cons of LSP teaching. Among the advantages are possibilities to learn new realms and thus to develop, to use a combination of methods of instruction (content discipline and language), team-teaching which facilitates understanding of content discipline for a language teacher, better compensation rates. The major cons are associated with lack of teaching materials (for some very specific professional), content-specific knowledge, and intrinsic motivation.

The analysis of LSP teacher preparation models in American universities has enabled us to conduct an in-depth study of organizational and content features, forms, means, educational technologies used in the LSP teacher preparation models; further examination of peculiarities in LSP teacher preparation and American experience in conducting such a preparation has provided us with opportunity to outline the main ways of applying best educational practices to the contemporary situation and pedagogical conditions in the developing Ukrainian higher education system, among which are: 1) organization of LSP teacher practicum through the course of studying in the framework of cooperation between education and professional sphere (universities, institutes, international companies, governmental and non-governmental organizations); 2) introduction of portfolio as additional means of teacher practicum evaluation; 3) emphasizing on reflective teacher learning and practice during the course; 4) strengthening of practical component of ESP teacher training through peer learning practices (peer observation, peer teaching, team teaching etc.); 5) introduction of the disciplines, embracing the field of Applied Linguistics: Second Language Acquisition (psychology of learning a foreign language), Methodology of EFL and ESP teaching (lesson planning, materials and curriculum development), CALL (Computer Assisted Language Learning).

Keywords: foreign language for specific purposes teacher training, content, forms, methods, educational models, structure of LSP teacher professional competence.

Підписано до друку 08.01.2014 р.
Формат 60x84/16.
Папір друк. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 01/14/3-1

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"
46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,
Тел. 8 (0352) 40-08-12
8 (0352) 40-00-63

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013р.
ФО Осадца Ю.В.